

Kent Efsanesine Dönüşen Bir Olay:

Türk
Sinemasının
En Büyük
Yangını

BURÇAK EVREN- ÖZTÜRK BİRDAL

TÜRK SINEMA TARİHİNİN EN BÜYÜK FİLM DEPOSU YANGINI OLARAK tanımlanan ve 1959 yılının 19 Temmuz'unu 20 Temmuz'a bağlayan gece Aynalıkavak sırtlarındaki İstanbul Belediyesi Film Deposu'nda çıkan yangın, aradan onca yıl geçmesine karşın, bir şehir efsanesine dönüşerek hala gizini korumaktadır.

Birçok şirkete ait, yerli, yabancı ve ham filmin yanmasına neden olan büyük yangının gizi, yangını oluşturan nedenlerden değil de, yanan filmlerin

sinema tarihimizdeki niceliği ve niteliğinden kaynaklanmaktadır. Birçok sinema tarihinde bilgi ve belgenin yetersizliği nedeniyle bir trajediye dönüştürülüp karamsar bir görüşün öne sürülmesine malzeme olan bu yangın, gerçekten de iddia edildiği gibi Türk sinema tarihinin belirli bir döneminin tümüyle yok olmasına mı neden olmuştur, ya da gereğinden fazla abartılarak, Türk sinema tarihinin yazımı için bir engel -ya da eksiklik - olarak kabullenilmesinin neredeyse

▲ Tepebaşı'ndaki tarihî Şehir Tiyatrosu binasını da bir yangın sonucu yitirmiştik.

geleneksel hale getirilen bir mazereti mi sayılmıştır? Bu soruya, yangında yitirilen yerli filmlerin tam listesinin elimizde olmaması nedeniyle gerçekçi bir yanıt vermek pek mümkün değildir. Ama 1959'dan önceki dönemlerinde çekilen Türk filmlerinin hangileri olduğu bilindiğinden, bunların içinden hangilerinin günümüze dek ulaşmış ulaşmadığı araştırıldığında, yangının da Türk sinemasını ne denli etkilediği ortaya çıkmaktadır. Kaldı ki; günümüze dek ulaşmayan kimi Türk filmlerinin

yokluğunu tümüyle belediye deposundaki yangına bağlamak da doğru değildir. Yangından önce ve sonraki dönemlerde de birçok yerli film, farklı nedenlerle kayıplar arasına girmiştir.

Kuşkusuz tüm bunlara rağmen, belediyeye ait film deposundaki yangında yok olan filmlerin nicelik ve niteliklerine ilişkin elimizde gerekli bilgilerin / sayıların olmaması, Türk sinema tarihindeki bu ilk ve en büyük yangının önemini ve de yerli film yapanlarla yabancı film ithal edenlerden oluşan o dönemin

Türk sinema sektörüne verdiği zararları da göz ardı etmeye yol açmamalıdır. Tecimsel açıdan büyük zararlara neden olan bu yangında -kimilerince iddia edildiği gibi- Türk sinema tarihinin yazılamayacağı denli büyük kayıplar verilmiş olmamasına rağmen; birçok yerli film, vizyon görmüş ve görmeyi bekleyen yine çok sayıda yabancı film, o dönemler için oldukça büyük değerler ifade eden işlenmeyi / kullanılmayı bekleyen ham film ve de çoğunluğu Kemal Film'e ait, Cumhuriyetin ilk

larının açılıp bir dizi sorunlar yaşanmasını kaçınılmaz yapmıştır. Büyük depo yangınından önce, küçük bir sürtünme ya da kıvılcımla yanabilir olma özelliğini taşıyan ve barut içeren nitrat tabanlı filmler, çoğunlukla şehir içindeki depolarda, yeterli güvenlik ve koruma önlemlerinden yoksun olarak oluşturulmuş depolarda saklanıyordu. Bu gelişigüzel saklanış biçimleri nedeniyle çoğu kez itfaiye müdürlüğü ile sorunlar yaşanıyor, ama itfaiyenin

yaptırım gücü olmaması nedeniyle bir sonuç alınamıyordu. İtfaiye müdürlüğü konuyu radikal bir biçimde çözümlemek için belediye encümeninden bu konuda karar almasını talep ettikten sonra, şehir içindeki depoların daha korunaklı olan şehir dışına taşınması sağlanmış, taşımayanlar için de cezai tedbirler uygulanmıştır. Filmciler bu tür bir karara önceleri direnmişlerse de hem para cezaları hem de güvenlikleri açısından uymak zorunda kalmışlardır.

40'lı yıllardan itibaren Türk sinemacılarının ellerinde bulunan işlenmiş ve ham filmler, şehir içi depolardan alınarak yüksek kubbeli, taş duvarlı, yangına karşı emin bir yer olan Fatih Medreselerinde, belediyece kendilerine ayrılan özel yerde saklanmaya başlanmıştır. Uzun bir süre belediye ile filmciler arasındaki anlaşmazlığı çözen bu durum, 1952 yılına dek sürmüştü, fakat bu tarihten sonra, ham filmlerin saklanması tekrar filmcilerle belediye arasında bir tartışma yaratmıştır. Bu sorunun çıkmasına, belediyenin 1952 yılında İstanbul'un Bizanslılardan alınışının beş yüzüncü yıldönümünü kutlama töreni hazırlıklarına başlaması neden olmuştur. Belediye kutlama etkinlikleri arasında Fatih Medreselerinin restorasyon işlemini ele alıp bu işlemi yürürlüğe koyunca filmcileri depolardan çıkararak kendilerine yeni bir yer aramalarını şart koşturmuştur.

Bu durum karşısında filmcilerin ilk teklifi, belediyenin himayesi altında Hürriyet-i Ebediye tepesinde Milli Emlak'a ait arsalardan birinin sinemacıların parasıyla satın alınması ve burada yine sinemacıların parasıyla bir film deposu kurulması olmuştur. "Sinemacılar şehir dışındaki bu depoda filmlerin yer altında çelik sandıklar altında saklanması gerektiğini de belirtiyor ve bütün masrafları da kabul ediyorlardı. Belediye, gerçi bu teklifi

Türk sinema tarihinin geçmişini büyük ölçüde etkileyecek kültürel kayba sanıldığı ve de iddia edildiği gibi çok büyük etkileri olmayan depo yangını, buna karşılık, sektör olabilmeyen yollarını sancılı ve sorunlu bir şekilde arama sürecini yaşayan sinema ortamına maddi açıdan büyük zararlar vermiştir.

▼ Ayastefanos'taki Rus Abidesi. Bir yangın sonucu değil de top atışlarıyla yerle bir edilmişti.

kabul ediyordu ama karşılığında da sinemacılardan bazı şeyler istiyordu. Bütün masrafları sinemacılar tarafından ödenen deponun tapusu belediyeye verilecek, sinemacılar on yıl süreyle ayrıca belediyeye “sembolik bir kira” bile ödeyeceklerdi. On yıldan sonra ise, belediye binanın bütün tasarruf haklarının kendisine bırakılmasını öne sürüyordu. Belediye ondan sonra sinemacılardan istediği kirayı almakta serbest olacaktı.”

Sinemacılar, kendi paralarıyla yapacak bir binaya sahip olma yerine, belediyeye kira ödemeyi doğal olarak kabule yanaşmayınca yeni depo arayışları da sonuçsuz kalmış, belediye ile yine aynı nedenle aralarının açılması kaçınılmaz olmuştur. Ayrıca 1580 sayılı Belediye Vazifelerine Muteallik Kanun’un 15. maddesinin yedinci fıkrası, bu depo işinin sinemacıların değil de belediyenin görevi olduğunu açıkça ortaya koymaktaydı:

Madde 15, Fıkra 7’ye göre; “Belediye depolarından başka yerlerde kanun nizam ve talimat ile muayyen miktar haricinde kabili ihtial ve infilak maddeler bulundurmamalı, buna riayet etmeyenlerin mallarını belediye depolarına kaldırmalı ve satıldığında nısıf bedelini ceza olarak belediyeye bırakmalı”ydı.

Yine aynı yasaya göre, filmcilerin mallarının şehir içinde sinema ve depolarda yüz kilodan fazlasının bulundurulması da yasaktı. Yani, belediyenin sinemacılara filmlerini saklayacakları bir depo yeri göstermesi zorunlu idi. Ama belediye bu görevini yerine getirmek yerine filmcilerin kendi olanaklarıyla bir depo yapmasını istiyor, sonra da bu depoyu sahiplenerek onlardan kira almak istiyordu.

Filmcilerle belediye arasında yeni depo arayışları konusunda tartışmalar sürerken, Aynalıkavak sırtlarında, daha önceleri, üst katında çöpçülerin, alt katında ise çöpçü beygirlerinin barındığı ve sonradan terk edilerek harabeye dönen yer gündeme geldi.

Daha doğrusu belediye, filmcilere bir depo yeri göstermek zorunda olduğu için burayı uygun gördü.

“Filmciler çaresiz kolları sıvadılar ve depoyu tamir ettirerek bölmeler yaptırdılar. İlk alt kata sığışan sinemacılar, sekiz ay kadar sonra üst kata da taşındılar. Bazı filmcilere ise, depoda yer bile kalmamıştı. İki katlı binada bazı büyük şirketler iki odayı tamamen dolduracak kadar film bulunduruyor, küçük ortaklıkların ikisi üçü birden bazen aynı odaya sığışıyordu.

Yanan; Türk filmlerin gelişigüzel, elverişsiz koşullarda saklandığı ahırdan dönüştürülmüş sıradan bir film deposu değil, aksine Türk sinemasının belleği olur. Kısa sürede yanıp kül olan mezarlık içindeki depo, bir bakıma, Türk sinemasının geçmişinin de topluca gömüldüğü bir başka mezarlığa dönüşür.

Genel olarak bütün önemli yerli yapımcılar ile dışarıdan film getirenler bu depoyu kullanmaktaydılar. Sadece, şehir dışında stüdyosu bulunan bazı filmciler ellerindeki kordelaları kendi stüdyolarında ya da depolarında saklıyorlardı.

Şehir içinde yüz kilodan fazla film bulundurma yasağı, bu yasağa üç defa uyulmaması durumunda ortaklıkların mühürleneceği tehdidi ciddi şirketleri eline ne geçerse bu depoda saklamaya zorluyordu. Depoda şimdiye kadar yurdumuzda yapılan bütün Türk filmlerinin negatifleri -bu negatiflerden istenildiği anda sinemada gösterilen pozitifleri çıkarmak mümkündü- ile dışarıdan getirilen yabancı filmlerin negatifleri saklanıyordu. Ayrıca işletmede bulunmayan pozitif kopyalar ile bütün ham filmler de yine aynı depoya konuluyordu.

Sinemacılar bu arada sık sık belediyeye başvurarak şimdiki deponun en küçük bir yangında kül olacağını, bu ahşap yapının alev alması halinde yüz binlerce liralık filmin yok olacağını sözlü ve yazılı olarak durmadan belediyeye hatırlatıyorlardı. Ama belediye, bütün şikâyetlere aldırmaz görünüyor ve son bir yıl içinde iki film şirketinde çıkan yangın başlangıcından sonra yazıhanelere devamlı baskınlar vererek, sinemacıları filmlerini belediye deposunda saklamaya zorluyordu.

Bu arada Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünde bir film arşivi kurulması gerektiği sık sık belirtiliyordu. Ayrıca, İstanbul Üniversitesine bağlı bir sinema enstitüsü kurularak, Türk Filmleri Sinematek’i yapılması da söz konusuydu. Sinemacıların aklı başında olanlar, özellikle Basın-Yayın’a önem veriyorlardı ve bir yangın halinde bu Genel Müdürlük’te bulunan kopyalar sayesinde filmlerin tamamen ortadan kalkmasının önleneceğini belirtiyorlardı. Ama şikâyetlere ve isteklere ilgililer ses vermemekte adeta kararlıydılar.”

VE BEKLENEN SON

1959 yılının 20 Temmuz’unda saat 1.12’de Galata ve Beyazıt yangın kulelerinden İstanbul İtfaiyesine bir ihbar gelir. Kasımpaşa Aynalıkavak Caddesi mezarlık içindeki mahalde büyük bir yangın vardır. Çevre ilçelerin itfaiyeleri en kısa zamanda yangın yerine yetişir ama yangının tüm depoyu sarması karşısında yetersiz kalırlar. Yangından bir rastlantı sonucu kurutulan kimi filmler ise hortumlardan sıkılan su ile tahrip olur. Sonuçta yanan; Türk filmlerin gelişigüzel, elverişsiz koşullarda saklandığı ahırdan dönüştürülmüş sıradan bir film deposu değil, aksine Türk sinemasının belleği olur. Kısa sürede yanıp kül olan mezarlık içindeki depo, bir bakıma, Türk sinemasının geçmişinin de topluca gömüldüğü bir başka mezarlığa dönüşür.

YANGINLA İLGİLİ RAPORLAR

İtfaiyenin yangın öncesi ve sonrasında yayımladığı raporlar aynen şöyledir:

T. C. DAHİLİYE VEKALETİ YANGIN RAPORU

No: 309

Tarih: 20/7/1959

Yalnız halka mahsus çeşitli bina yangınları yazılacaktır

Yangının itfaiyeye ne zaman ihbar edildiği: 20/07/1959 tarihinde saat 1,12'de

Yangının itfaiyeye kimin tarafından ihbar edildiği:

Galata ve Beyazıt yangın kulelerinden ihbar edildi

İtfaiyenin ne vakit hareket ettiği: Saat 1,13'de grup ve Haliç Deniz Mot. saat 1,18'de Halıcıoğlu Müfrezesi

İtfaiyenin ne miktar vesaitle hareket ettiği: 9 makina, 6 seyyar motopomp ve bir deniz motörü

İtfaiyenin kaç kişilik personelle hareket ettiği: 3 amir, 1 kaptan, 2 makinist, 7 K. zabıt, 11 şoför, ve 36 er ile

Yangın mahallinin adresi: Hasköy Keçeeipiri Mahallesi Kasımpaşa Aynalıkavak cad. Bil No:

İtfaiyenin yangın yerine ne zaman vardığı: Saat 1,16'da grup, saat 1,21'de Müf. saat 1,18'de Haliç Dz. Motörü

İtfaiye yangın yerine vardığı anda yangının ne durumda olduğu: Belediyenin sahip ve muhtelif şirketlere oda oda kiraya verilen film deposunun alevli surette yanmakta ve çatısının çökmüş olduğu görüldü

İtfaiyece yangına ilk defa su verilmeğe ne zaman başlandı: Saat 1,17 de ve saat 1,22 de

İtfaiyece yangına verilen suyun nerelerden alındığı: Su tankları depolarındaki mevcut sular verildi. Denizden, Aynalıkavak kasrı havuzundan ve zından arkasındaki çeşme havuzundan alındı.

Suyun kafi gelip gelmediği: Kafi geldi.

Yangının ne zaman tamamiyle söndürüldüğü: Saat 14,30 da tamamen söndürüldü.

Ne yanmıştır: Birinci kat odalardaki Filmler ve çatı tamamen, zemin kat odalardaki Filmler kısmen yanmış ve kavrulmuştur.

Yangın yerindeki bina ve eşyaların sigortalı olup olmadığı, sigortalı ise hangi şirkete ve kaç liraya sigortalı bulunduğu: İzhat arkada.

Yanan şey bina ise yapı malzemesine göre nev'i, eb'adı ve kaç katlı olduğu: Zemin katı ile iki katlı tuğla yığma çatısı ahşap 25 odadan ibaret olup 450 metrekaaredir.

Yangından mütevellit gerek bina ve gerekse eşyalardaki tahmini zarar miktarının ne olduğu: Binada 25.000 lira, yanan filmlerde hasar miktarı ehli-vukufca tespit edilecektir.

Yanan binayı kullanmakta olan eşhasın, hukuki sıfatı (mal sahibi mi, kiracı mı, bekçi mi ve saire): Muhtelif kiracılar

Yanan şeyin kime ait olduğu: Belediye ve muhtelif kiracılara aittir.

Yangında halktan, itfaiyeden, zabıta ve askerden kazaya uğrayan olup olmadığı: Bekçi Hamdi Sağna ile metresi Fitnat yanarak ölmüşlerdir.

Yangının ne sebeple çıktığı: Üst kat holde yatan gece bekçisi Hamdi Sağna'nın yatakta içtiği sigaradan yatak ve yorganın tutuşmasıyla yangın çıktığı kuvvetle muhtemeldir.

Yangın kasten çıkarılmış ise kundak veya benzer deliller bulunup bulunmadığı: Delil bulunamadı.

Yangın ihmal, dikkatsizlik veya tedbirsizlik yüzünden çıkmış ise bunu gösteren deliller bulunup bulunmadığı: Bir delil bulunamadı ve beyana da rastlanmadı.

Yangına sebebiyetten maznun şahsın yakalanıp yakalanmadığı: Faili yangında yanarak ölmüştür.

Yanan şeyin son durumu: Demir kapıları açık film muhafaza

odaları dahilinde bulunan filmler kısmen yanmak, kısmen islenmek suretiyle hasara uğramış ve bina çatısı tamamen yanmıştır. Üst kat koridoru nihayetinde bulunan bir odanın demir kapısı kapalı olduğu için yangından zarar görmemiştir.

İtfaiyenin karargaha ne zaman döndüğü: Saat 2,44 de 1 mak, 3,30 da 2 mak, 4,14 de 1 mak, 5,14 de 2 mak, 7,20 de 2 mak, 16,30 da 1 mak ve 15,45 de Haliç Dz. Motörü

İmzalayanlar

Beyoğlu İtfaiye Amiri 2. Kıt'a Başkanı Cemal Oral

Yeniçeşme Emniyet Amiri Komiser Mua. Vekili Polis Memuru

T. C. DAHİLİYE VEKALETİ

YANGIN RAPORU

No: 309

Tarih: 20 7 19 59

Yalnız halka mahsus çeşitli bina yangınları yazılacaktır

Yanan binanın sınıfı	Zarar miktarı Lira	Sigorta bedeli Lira	Yangın sebebi Varsa ile yazılacaktır	Bina yangını	Elektrik tesisatı yangını	Kaza	Kost
Film Deposu	İzhat	arkada					

ASLI GİFTER

Hüseyin İnan

İtfaiye Eğitim Merkezi

Amir Vekili

Bis Suat alında

20.7.1959

15.5.1959

Hakimiyet-i şahi

bir suret gönderildi.

7-7-59 N.O. 5059

Model No: (1)

İstanbul - Belediye Mahallası - 1959

▲ Yangınla ilgili İstanbul İtfaiyesinin hazırladığı rapor.

RAPOR 2

Adı Soyadı

Cemil Filmer'e ait (Lale Film):

Filestos Cankopulos'a ait (Koçango Film):

Nubar Hampuryan'a ait (Ceylan Film):

Emin Ayten'e ait (FKA Film):

Mustafa Burak'a ait (Halil Kemak Film):

Metin Alper'e ait (Halk Film):

Toros Şener'e ait (Toros Film):

Şakir Seden'e ait (Kemal Film):

Kariton İlyadis'e ait (Marmara Film):

Şükrü Önkol'a ait (Fitaş Film):

Hayrettin Aksoy'a ait (Reka Film):

Etiyan Kolere ait (Star Film):

Antovan Koler'e ait (Mandiye Film):

Kazım Yurdakul'a ait (Yurt Film):

Belediye'ye ait bina:

Yanan Filmlerde hasar miktarı ehlivukufca tespit edilecektir.

20/7/1959

İmzalayanlar

Beyoğlu İtfaiye 2. Kıt'a Başkanı Cemal Oral

Yeniçeşme Polis Karakolu Komiser Mua. Vekili Polis Memuru

Sigorta Durumu

Öğrenilemedi

Sigortasız

Sigortasız

150.000 İst. U. Sigorta

Sigortasız

Sigortalı (Anadolu Sigorta)

Sigortasız

Sigortalı (İst. U. S.)

Sigortasız

Sigortasız

Öğrenilemedi

100.000 Lr. Lafonsiyer Şirketine

100.000 Lr. Lafonsiyer Şirketine

Sigortasız

33.383. İller Bankasına sigortalı

RAPOR 3

20/7/1959 tarihinde saat 1, 12 de Kasımpaşa Aynalıkavak Caddesi Mezarlık içindeki Belediye Film deposunda Vuku bulan yangına ait su Zabtıdır.

1- Haliç Deniz Motoru denizden iç koldan sarnıç olan 10080 sayılı su tankı deposuna.

2- 10069 plaka sayılı Magirus İmdat makinası Zindan arkasındaki çeşme haznesinden bir kolda sarnıç olan 10080 sun tankı deposuna.

3- Aynalıkavak Kasrı havuzundan 4 sayılı motopomp bir koldan sarnıç olan 10076 sayılı su tankı deposuna.

4- 10080 Ford su tankı 4 koldan yangın yerindeki 10070 sayılı Ford su tankı deposuna.

5- 10076 sayılı Betford su tankı bir koldan yangın yerindeki 10070 sayılı Ford su tankına.

6- Zindan arkasındaki Meles sokağında bulunan 100'lük yangın musluğundan 10069 sayılı İmdat makinasının bağlı bulunduğu Zindan arkasında çeşme haznesine.

7- 10070 plaka sayılı Ford su tankı altı koldan yangına.

8- 10077 plaka sayılı Betford su tankı altı koldan depodaki suyu 10070 sayılı su tankı deposuna.

9- 10123 sayılı su tankı deposundaki suyu 1 koldan 10070 sayılı su tankı deposuna vermiştir.

Borucular

Sicil No	Adı Soyadı	İmzası
434	Er Tefik Oflu	
410	Er H. Avni Önrall	
614	Er Nazım Akagündüz	
224	Er İzzet Şafak	
613	Er Mehmet Karaman	
360	Er İsmail Çağlar	

Makinalar

P1 NO	Sicil NO	Adı Soyadı	İmzası
10077	308	Ahmet Karakaya	
10069	45	Şoför Mehmet Temiz	
10070	76	Şoför Necmi Erdümen	
10076	510	Şoför Sezai Büyükkada	
10080	653	Şoför İsmail Erener	
4	707	Şoför Mustafa Uçar	
10123	139	Şoför Nuri Saykın	

İmzalayanlar

Su Amiri Ahmet Ünlü

Terköz Onbaşısı Rıza Uluyurt

Baş Şoför V. Ahmet Kızılözen

BASINDA DEPO YANGINI

20 Temmuz 1959'da meydana gelen depo yangını, dönemin tüm gazetelerinde yer alır. Haberlerin çoğu gazetelerin birinci-kimilerinde ikinci- sayfasından tek -ve bazen de çift- sütun üzerinden verilir. Haberlerin ortak özelliği yangının büyük

Bina iki katlı ve müstakil olduğu için etrafa sirayet etme endişesi duyulmamıştır. Ancak parlama anı olduğu için depo bekçisi ve ailesinin hayatından endişe edilmektedir.

(Milliyet. 20.07.1959. s: 1)

İKİ BEKÇİ YANDI

Kasımpaşa Aynalıkavak'ta yanan film deposunda iki ceset bulunmuştur. Cesetlerden birisi gece bekçisi Hamdi'ye aittir. Diğer cesedin Fitnat adında bir kadına ait olduğu anlaşılmıştır. Yangın yerinde bugün keşif yapılacaktır. Film deposunda bulunan filmlerden bir kısmı önümüzdeki sezon gösterilmek üzere ithal edilen ve henüz sansürü yapılmayan filmlerdir. Zarar henüz belli değildir.

(Milliyet. 21.07.1959. s: 3)

Ancak, yangının üzerinden birkaç gün geçtikten sonra deponun içindeki filmlerin önemi kavranır ve bu konuda yayınlar ağırlık kazanmaya başlar. Milliyet gazetesi yangından iki gün sonra "Gelecek sezon sinemalar film sıkıntısı çekecek" başlığı altında yanan deponun sıradan bir depo olmadığı;

PTT TELGRAF

DEVLET TELGRAF MÜHÜRATINDAN
DOLAYI MÜHÜRATINDAN
CUMHURİYET ARŞİVİ

ADRES: VALİ BEYİ
SERVIS İŞARETLERİ

EASBAKAN SAYIN ADNAN MENDEES ANKARA

030 01 123 791 4

SIRA No. İLK MERKEZ No. KELİME VERİLDİĞİ RESMİ ORTA MERKEZ ALINDIĞI İMZA

967 IT BEYOĞLU 227N 22674 102/101 22/7 17/45

19.7.1959 PAZAR AKSAMI İSTANBUL BELEDYESİNE AİD FİLM DEPOSUNDA ZUHUR EDEN BÜYÜK YANGIN DÜNYA FİLMCİLİK TARİHİNDE BENZERİ OLMAYAN FELAKETLE SONA ERMİŞ VE TÜRK FİLMCİLİĞİ TELAFİSİ MÜMKÜN OLMAYACAK KADAR MADDİ E MNEVİ MUAZZAM KAYIPLARA UĞRAMIŞTIR. BÜYÜK KUCUK YÜZLERCE MÜESSESE PERİSAN BİRHALDEDİR. BELEDYENİN MESLİYETİ ALTINDA MUHAFAZA EDİLMEMEKE OLAN FİMLERİNİZİN BU ŞEKİLDE BİRKAC SAAT İÇİNDE TAMAMEN YOK

▲ Foto. 5

çapta olmasıdır. Ama hiçbir gündelik yayın organı, yangının ertesi günü verdiği haberlerde, deponun içindeki filmlerin öneminden söz etmez.

BELEDİYENİN FİLM DEPOSU DÜN GECE YANDI

Dün gece saat 1.12'de Kasımpaşa Aynalıkavak'ta belediyeye ait film deposu yanmıştır. Yangın filmlerin birdenbire parlaması neticesinde çıktığı için gökyüzü tamamen kıızıl renge bürünmüş ve çok büyük bir yangın intibası uyandırmıştır. Bu yüzden de itfaiyeye yapılan ihbarlarda birçok semtin ismi verilmiştir.

İtfaiye yangına 5 dk. sonra müdahale etmiş ve ateşi baskı altına almaya muvaffak olmuştur. Buna rağmen yangın, sabahın erken saatlerine kadar devam etmiştir.

PTT TELGRAF

DEVLET TELGRAF MÜHÜRATINDAN
DOLAYI MÜHÜRATINDAN
CUMHURİYET ARŞİVİ

ADRES: VALİ BEYİ
SERVIS İŞARETLERİ

OLMASI DOLAYISILE VAZİYETİMİZİ ARZ VE HİMAYENİZE SİGİNAK ZARURETİNDEKİ KALDIK HERFEKALET ANINDA YETİSEREK VATANDASIN AÇLARINA MERHEM BULAN SİZ BÜYÜĞÜMÜZÜN VARLIĞINI HİMAYE EDİLECEĞİMİZİNEN N BÜYÜK TEMİNATİ TELAKKI ETMEKEYİZ HORMET VE SAYGILARIMIZI RZ I VE ELLERİNİDEN OPERİZ SİNEMCILAR FİLMCLER VE TÜRK FİLM PRODÜKTÖRLERİ CEMİYETİ KAZIM YURDAKUL +++++

030 01 123 791 4

▲ Foto. 6

► Foto. 5 - 6: Sinemacılar ve Filmciler ve Türkfilm Prodüksörleri Cemiyeti adına Kazım Yurdakul'un dönemin Başbakanı Adnan Menderes'e filmcilerin içine düştüğü durumu belirtmek için çektiği telgraf (TSA (Türk Sinema Araştırmaları))

yalnızca eski filmlerin değil, gelecek sezonda izleyeceğimiz birçok yeni filmin de yandığına dikkat çekerek, yanan kimi önemli filmlerden ve de sinemacılarla belediye arasındaki anlaşmazlıktan söz eder.

GELECEK SEZON SİNEMALAR FİLM SIKINTISI ÇEKECEK

Filmciler şimdiye kadar Türkiye’de çevrilmiş ve ithal edilen filmlerin yanı sıra belediyeyi mesul tutuyor.

Önümüzdeki kış mevsiminde sinemalarda 5-6 hafta aynı filmin gösterilmesi mecburiyeti hâsıl olacaktır.

Filmciler, şimdiye kadar Türkiye’de çevrilmiş ve ithal edilmiş bütün filmlerin saklandığı Aynalıkavak film deposunun yanı sıra belediyeyi mesul tutmakta ve mesulleri tedbirsizlikle itham etmektedir. Yangının genişlemesine son olarak Rusya’dan ithal edilen yanar filmlerin sebep olduğu da söylenmektedir.

Belediye mevzuatına göre, şehir dâhilinde film saklanması memnu olduğundan, yangın esnasında sinemalarda gösterilmeyen negatif, pozitif bütün filmler yanan depoda muhafaza altında idi. Yangından sonra birçok film şirketi varını yoğunu kaybetme durumuna düşmüştür. İflaslar beklenmektedir.

BELEDİYEYİ İTHAM

Filmcilerin belirttiğine göre, yanan depo belediye tarafından 1953 senesinde inşa edilmişti. Bu tarihten evvel, 1950’den itibaren filmciler her türlü tesisi havi bir site kurup filmleri burada muhafaza etmeyi teklif etmişler, fakat talepleri belediyece kabul edilmemiştir. Deponun dar olması yüzünden birçok film, kanun hilafına, depoya konamamış ve muhtelif zamanlarda çeşitli film stüdyolarında yangınlar da çıkmıştır. Film şirketleri, defalarca deponun yangın söndürme tertibatının noksan olduğunu belediyeye bildirmişlerse de bir cevap alamamışlardır.

Yine filmcilerin iddiasına göre depoda bulunan 1 milyon liralık ham film de yandığından dışarıdan film ithal edilse bile bunlardan kopya çıkartmak mümkün olamayacağından önümüzdeki sezon film darlığı ve ham film karaborsası alıp yürüyecektir.

YANAN FİMLER

Yanan filmler arasında Atatürk’e ait ilk sesli filmler, ‘Kahveci Güzeli’ gibi eski Türk filmleri ve gelecek mevsim oynatılacak Brigitte Bardot’un ‘Parisli Kız’ adlı filmi de vardır. Maddi zararın 15 milyon lira manevi zararın ise ölçülemeyecek kadar büyük olduğu söylenmektedir.

Sinemacılar, Filmciler ve Türk Film Prodüktörleri Derneği belediyeyi dava edeceklerini bildirmiştir.

YANGIN SEBEBİ: SİGARA

Gece bekçisi Hamdi ile Metresi Fitnat’ın ölümüyle neticelenen yangın mahallinde dün de bilirkişi tahkikatı yapılmış ve

hadiseye yanar vaziyette atılan bir sigaranın sebep olduğu anlaşılmıştır. Sigarayı atan gece bekçisi yangında öldüğünden tahkikat kapanmıştır.

(Milliyet. 22.07.1959. s: 1)

Yangın nedeniyle belediyecilerle filmciler arasındaki tartışmalar sürerken, diğer yandan da yeni depo arayışları içine girilir. Eski hataların yinelenmemesi için yeni deponun nitelikleri üzerinde durulur, bir kez daha böylesine bir yangının yaşanmaması için radikal tedbirler alınmasının bir bakıma zorunlu hale geldiğinin altı çizilir.

Yangınla ilgili en ilginç haber ise, yangının oluşundan beş gün sonra yine Milliyet gazetesinde “Film deposunun kasten yakıldığı iddia ediliyor” başlığı altında çıkar. Haberde, yangında ölen bekçinin ham film hırsızlığına karıştığı, bu filmleri yasal olmayan yollardan adı açıklanmayan kişilere sattığı belirtilir.

FİLM DEPOSUNUN KASTEN YAKILDIĞI İDDİA EDİLİYOR

İhbarda, yangının ham film hırsızlığının saklanması için çıkarıldığı söylendi.

Aynalıkavak’ta yanan Belediye Film Deposunun kasten yakıldığı hakkında polise bir ihbar yapılmıştır.

10 milyon liradan fazla ham ve işlenmiş filmin bulunduğu bu depoda pazar gecesi henüz tespit edilemeyen bir sebepten dolayı çıkan yangında bekçi Hamdi Sağman ile metresi Fitnak yanarak ölmüşlerdir. Tarihi ve dokümanter filmlerin yandığı deponun kasten yakıldığı hakkındaki ihbar üzerine polis önemle tahkikata başlamıştır.

İhbarda depodaki ham filmlerin yangında ölen gece bekçisi Hamdi Sağman’la anlaşılan biri tarafından alındığı ve hırsızların meydana çıkacağı hissedilmesi üzerine kundak konularak deponun ateşe verildiği bildirilmiştir. Bu suretle hem hırsızlığın meydana çıkması önlenmiş, hem de bekçinin ölmesi sayesinde hırsızlığın kapanması yoluna gidilmiştir.

Polis bu ihbar üzerine derhal faaliyete geçmiş ve piyasada el altından satılan ham film olup olmadığını tespiti başlamıştır. İhbarda bildirilen suçluların ismi çok gizli tutulmaktadır.

(Milliyet. 25.07.1959. s: 1)

Yangının şoku atlatıldıktan kısa bir süre sonra yeni depo arayışı içine girilir. Çubuklu’da yeni bir depo bulunur ve Belediye Riyaseti filmcilere durumu bildirerek ellerindeki bütün filmleri yeni depoya teslim etmelerini bildirir. Ayrıca ilgililer, Aynalıkavak’ta yanan depoda yeni vizyon film bulunmadığını, bu yıl gösterilecek filmlerin yeni gelmeye başladığını belirtirler. (Milliyet. 25.07.1959. s: 5)

BİLANÇO

Yangınla ilgili ayrıntılı yazılardan biri de, yangından altı gün sonra, 26 Temmuz 1959 tarihli Pazar Postası'nda Erdoğan Tokatlı imzasıyla çıkmıştır. Tokatlı, kaynak göstermeden yangınla ilgili bilanço veren ilk kişi olmuştur. (Tokatlı, büyük bir olasılıkla şirketleri gezerek bu bilgileri edinmiş olabilir. Çünkü itfaiye raporlarında şirketlerin yalnızca sigortalı olup olmadığına ilişkin bilgiler yer almış, yanan filmlerin miktarı, adları ve de şirketlerin uğradığı zararlarla ilgili bilgilere yer verilmemiştir.)

Tokatlı'nın yazısında yer alan bilanço aynen şöyledir:

Kemal Film: 27 yerli film, 300 yabancı film. Ayrıca bu mevsim için hazırlanan 232 bin lira değerindeki piyasaya sürülmemiş "İzmir Ateşler İçinde" isimli film. Zarar 3, 5-4 milyon lira

Fitaş Film: 800 kopya film. 1, 5-2 milyon lira zarar. Şirketler içinde sigorta durumu en iyi olan Fitaş'tır.

Lale Film: 843 kopya film. 1.800.000 lira zarar. Bütün filmler sigortasız.

Halil Kamil Film: 325 kopya film. 2 milyon lira zarar. Sigortasız.

Koçanga Film: Kaybettiği film sayısı bilinmiyor. 2 milyon aşan zarar. Sigortasız.

Star ve Mondial Film: 1 milyon lira zarar. 240 bin lira tutarında ham film. 200 bin liraya sigortalı.

Maden Film: 135 bin lira değerinde "Evlat Hasreti" isimli film. 25 kutu ham film. Sigortasız.

Kazım Yurdakul Firması: 1.200.000 lira zarar. Sigortasız.

Yurd Surat, Ceylan, Erman Kardeşler, Toros Film şirketlerinin zararları öğrenilmemiştir. Bütünüyle uğranılan kaybın 15 milyon lirayı aştığı anlaşıyor.

DEPO YANGINI MECLİSE TAŞINIYOR

Film deposundaki yangın nedeniyle büyük kayıplara uğrayan sinemacılar, bir yandan yangın ve de yeni depo arayışları nedeniyle belediye ile tartışmalara girerken, diğer yandan da zarar-zıyanlarının bir ölçüde telafisi umuduyla, yangının hemen ertesi günlerinde, dönemin başbakanı Adnan Menderes'e bir telgraf çekerler. Sinemacılar, Filmciler ve Türk Film Prodüksiyonları adına Kazım Yurdakul'un çektiği telgrafta; özetle, dünya filmcilik tarihinde benzeri olmayan bir felaketle karşılaşıldığı ve bu nedenle de devlet yardımına gereksinim duyulduğundan söz edilmektedir:

Başbakan Sayın Adnan Menderes

19.7.1959 Pazar akşamı İstanbul Belediyesi'ne ait film deposunda zuhur eden büyük yangın dünya filmcilik tarihinde benzeri olmayan felaketle sona ermiş ve Türk filmciliği telafisi mümkün olmayacak kadar maddi ve manevi muazzam kayıplara uğramıştır.

Büyük küçük yüzlerce müessese perişan bir haldedir. Belediyenin mesuliyeti altında muhafaza edilmekte olan filmlerimizin

bu şekilde birkaç saat içinde tamamen yok olması dolayısıyla vaziyetimizi arz ve himayenize sığınmak zorunda kaldık.

Her felaket anında yetişerek vatandaşın acılarına merhem bulan siz büyüğümüzün varlığını himaye edileceğimizin en büyük teminatı telakki etmekteyiz.

Hörmet ve saygılarımızı sunar ve ellerinizden öperiz.

Sinemacılar, Filmciler ve Türk Film Prodüksiyonları Cemiyeti

Kazım YURDAKUL (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi)

Türk sinema sektörünü maddi ve manevi açıdan derinden etkileyip güç duruma sokan depo yangını CHP milletvekili Nüzhet Çubukçu tarafından TBMM'ye getirilir. Çubukçu yangın ve sonrasında çıkan durumlar hakkında Ticaret Vekili'nin yanıtlaması talebiyle sözlü bir soru önergesi verir. Önergede, yalnızca Aynalıkavak'taki son depo yangını değil, ondan önceki 20 sinemada çıkan yangınlardan da söz ederek, yanan filmlerinin yurda serbestçe girişinin nedenlerini sorar.

SİNEMA YANGINLARI HAKKINDA TAKRİR VERİLDİ

Son günlerde üst üste yanan sinemalar ve film depoları hakkında CHP milletvekillerinden Nüzhet Çubukçu, Ticaret Vekilinin cevaplandırması talebiyle TBMM başkanlığına bir sözlü soru vermiştir. Çubukçu, sözlü sorusunda şöyle demektedir: 'Kabili iştial filmlerden şimdiye kadar yirmi sinema kısmen veya tamamen yanmıştır. Son defa İstanbul Belediyesinin muhafaza tekniğine uygun olmayan deposundaki yangın dolayısı ile zarar 15 milyon liranın üstündedir. Üç yüz metrelik yanan filmle ötekiler arasındaki fark yalnız bir dolar olduğuna göre mezkûr yanan filmlerin yurda sokulmasına neden müsaade edilmiştir?' (Milliyet. 06.09.1959. s: 1)

FİLMCİLERİN BELEDİYEYE AÇTIĞI DAVA

Yangından sonra filmciler, uğradıkları ziyanı karşılamak için belediyeye 6 milyon liralık dava açarlar. Ne var ki, Danıştay, deponun kira ile tutulmuş olmasından dolayı belediyenin bir hizmet kusuru bulunmadığına karar verir. Böylece filmciler yangından sonra bir de Danıştay'ın hışmına uğrarlar.

BELEDİYE 6 MİLYONLUK DAVAYI KAZANDI

Belediye film şirketleri sahiplerinin açtıkları 6 milyon liralık tazminat davasını kazanmıştır.

Film deposu yangınında yanan filmleri getiren firma sahiplerinin belediye aleyhine açtıkları 6 milyon liralık tazminat davasını Danıştay reddetmiştir.

Kasımpaşa Kulaksız'daki binanın kira ile tutulmuş olduğu için belediyenin bir hizmet kusuru bulunduğu iddiası Danıştay tarafından kabul edilmemiştir.

(Milliyet. 17.01.1962. s: 2)

YANGININ BASINDAKİ YANKILARI

Yangınla ilgili rutin haberlerden sonra yangının önemi üzerine köşe yazarları da harekete geçerek yorumlar yazmaya başladılar. Bu ilk yazılardan biri de Çetin Altan'a aittir. Altan, "Romalı Arria Gibi" başlığı adı altında yazdığı yazıda, yangında yitirilen değerlerle, belediyenin bu yangındaki konumunu ortaya koyar.

ROMALI ARRIA GİBİ

...İşte belediyenin Aynalıkavak'ta yanan film deposu... Üstelik de nasıl bir iddia ile filmcilerin elindeki filmler zorla alınıp buraya getirilmiş... Nerelere ne baskınlar yapılmış, elindeki filmleri vermeyenlere ne cezalar kesilmiş.

Artık ne Atatürk'e ait bir döküman, ne Türk sinema tarihine ait bir eser, ne de film sanayimiz için dövizle getirilmiş ham madde kaldı... Önümüzdeki mevsim son zevkimiz sinemadan da aşağı yukarı mahrum yaşayacağız.

Belediye daha dikkatli olsaydı, Deniz Yolları daha itina etseydi, müteahhit daha basiret gösterseydi... Olamaz, edemez, gösteremez... Bu 'Precision' diyebileceğimiz bir incelik kesimidir ki biz toplum olarak henüz o kesime varmış değiliz. Bu bir tedavi değil, bir oluş; bir hastalık değil, bir eksiklik hikâyesidir; ikazla değil, sosyal bir reformla düzelir.

(Çetin Altan. Milliyet. 23.07.1959. s: 2)

Depo yangınıyla ilgili en kapsamlı yazı ise yangından yedi gün sonra haftalık Kim dergisinde çıkar. Yazıda yangın öncesi ve sonrası durum üzerinde durulup belediye ile sinemacılar arasındaki depo yüzünden çıkan tartışmalar ile yangında yanan önemli filmlerin adlarına da yer verilir. Nijat Özön'ün kaleme aldığını tahmin ettiğimiz -ama imzasız yayımlanan- yazıda yangından ve sonuçlarından özetle şöyle söz edilmektedir:

YANAN 35 YIL

Ateş, depodaki yanar filmleri küle döndürmüş, yanmaz filmleri ise kutuları içinde kavurmuştu; yanan filmler sayılırken ilk elde Türk Sineması'nın 1919 yılından itibaren otuz beş yıl içinde yaptığı eserlerin bütünü saymak gerekiyordu. Bunlar arasında Kemal Film'in 1922-1925 yılları arasında yaptığı konulu ilk yedi Türk filmi ile İpekçiler'in çoğunu Muhsin Ertuğrul'un rejisörlüğünde 1928-1941 yıllarında yaptığı filmlerin çoğu bulunmaktaydı. Bu filmlerin hem negatifleri hem de eldeki bütün pozitif kopyaları yanmıştı. Dolayısıyla, Türk Sinema tarihi bakımından en büyük önemi taşıyan eserler artık yok olmuştu. Bunun yanı sıra, beş yıl önceye kadar çeşitli ortaklıkların çevirdiği Türk filmlerinin de negatif ve pozitifleri yanmıştı. Beş yıl ile bugün arasındaki birçok Türk filminin ise sadece negatifleri yanmıştı, yurdun dört köşesinde oynamakta bulunan pozitifler ise, sırf bu sebeple kendilerini kurtarabilmişlerdi.

Şimdi bu kalan filmlerden yeniden negatif çekme yoluna gitmekten başka çare yoktu. Ancak yeni kopyalar pozitifin yıpranma derecesine göre çok daha karanlık olacak, sesler epey bozuk çıkacaktı.

Yangın, Türkiye Cumhuriyeti için değer taşıyan filmlerin de yok olması sonucunu doğurmuştu. Kemal Film'in 1922-1923 yılları arasında çektiği Kurtuluş Savaşımızın gerçek filmi olan 'Zafer Yolları' ve çeşitli dokümanterler ile İpek Film'in yine Mustafa Kemal'e dair birçok kısa metrajlı filmi yanmıştı. Ama bunların en önemlisi 'Atatürk'ün Hayatı' adını taşıyanıydı.

Atatürk sinemayı çok severdi ve sık sık İpek Film Stüdyosu'na uğrayarak, çalışmaları ilgiyle seyredirdi. Bu arada bir gün onuncu yıl nutkunun seslendirilişi sırasında stüdyoya gelen Mustafa Kemal filmde söylediği bölümleri bizzat seslendirmişti. İşte, elde bir tek kopyası kalmamacasına yanan filmler arasında, ölümü üstüne monte edilen bu parçalarla yapılan ve içinde Atatürk'ün kendisinin konuştuğu onuncu yıl nutkunun bulunduğu 'Atatürk'ün Hayatı' filmi de vardı.

Depoda bu yılın ilgi çekici filmlerinden biri sayılan 'İzmir Ateşler İçinde' de ateşler içinde kalarak yanmıştı. Bilindiği gibi sansür esasen bu filmin adındaki İzmir'i çıkararak 'Ateşler İçinde'den ibaret bırakmıştı. Filmin yurdumuzda gösterilişi sansürce bazı formaliteler yüzünden Eylül'e kadar geri bırakıldığından, yapıcı şirket 'İzmir Ateşler İçinde'yi negatifi, bütün kopyaları ve fragmanları ile depoya yerleştirmişti. Şimdi, 'İzmir Ateşler İçinde'den birkaç düzine fotoğraf ile afiştten başka şey kalmamıştı. Ancak, film çevrilirken birçok sahneler tekrar tekrar çekildiğinden, neyse ki bu fazla parçalar bir stüdyoda bulunuyordu. Kemal Film, 'İzmir Ateşler İçinde'yi eldeki öteki parçalardan da faydalanarak, yeniden çevirmeye hazırlanıyordu.

Yangından şimdiye kadar çevirdiği bütün filmlerin negatiflerini depoya saklayan büyük Türk film ortaklıklarının yanı sıra, dışarıdan film getiren şirketler de zarara girmişti. Birçok filmcinin beş ya da daha uzun bir süreyle yurdumuzda işletme hakkını satın aldığı çeşitli yabancı filmlerin orjinaleri ile Türkçeye dublaj edilmiş kopyaları da yanmıştı. Ancak, yeni mevsimin filmlerinin çoğu daha gümrükten çekilmediği için, kendilerini bu yangından kurtarabilmişlerdi. Yanan yeni ithal filmlerin sayısı otuzu pek aşmıyordu.

İthal filmleri bakımından durum, Türk filmlerine göre rahat bir nefes almaya izin veriyordu. Zira yabancı filmlerin bir kere gösterme hakları satın alınmış olduğundan, bundan sonra yeni bir kopya için gerekli bedeli ödemek yetecekti. Kopya bedeli ise, filmin uzunluğuna göre mesela bir renkli film için 800 dolar kadardı. Şimdi ithalatçılara yeni kopya getirebilmeleri için, bir miktar döviz tahsisi yetecekti.

Ama yanan, kaybolan Türk filmlerini geri getirmenin artık yolu kalmamıştı. Darbe ağır olarak Türk sineması üzerine inmişti. Ayrıca yanan ham filmler de önemli bir zarardı. Daha yangının ertesi günü, sinema endüstrisi son ekonomik krizden de ağır

bir sarsıntıyı çekmeye başlamıştı. Hangi filmlerin işletmede bulunduğu için yanmadığı anlaşıldıktan sonra, zarar kesin olarak anlaşılabilecekti.

Belediye ise, son olaydan sonra sinemacılara güler yüz göstermeye başlamıştı. Geçen Perşembe günü Belediye Başkan Yardımcılarından Fuat Börekçi bir sinemacı heyetini kabul ediyor ve şehir dışında modern bir depo yapılması kararlaştırılıyordu.

Sinemacılar ise, Ankara'ya bir heyet göndererek, ayrıca hükümetten kredi istemek üzereydiler.

Bu haftanın sonunda, bazı sinemacılar uğradıkları zarardan birinci derecede sorumlu gördükleri belediyeyi davaya hazırlanıyorlardı. Aynı belediye, sinemacıların depoya geçtikleri 1952'den iki yıl sonra sinemacıların her oda için 200 lira aylık istemiş, ancak filmciler o tarihte Beyoğlu'nda dayalı döşeli apartmanların aydınlığının bile bu kadar tutmadığını söyleyerek karara itiraz edince, Belediye Komisyonu 'karpuz sergilerine kıyasen, kira takdir ediyoruz' cevabını vermişti

(Kim, 27 Temmuz 1959) ◀

KAYNAKÇA:

- ALTAN, Çetin. Romalı Arria Gibi. Milliyet. 23.07.1959. s: 2
- EVREN, Burçak. Büyük Film Deposu Yangını. Türk Sineması. AKSAV Yayınları.
- EVREN, Burçak. Gayri Resmi Türk Sinema Tarihi. Altın Koza Yayınları. 2014
- İSTANBUL İtfaiyesi Yangın Raporu. No: 1
- İSTANBUL İtfaiyesi Yangın Raporu. No: 2
- İSTANBUL İtfaiyesi Yangın Raporu. No: 3
- İSTANBUL İtfaiyesi Yangın Raporu. No: 4
- MİLLİYET. Belediyenin Film Deposu Dün Gece Yandı. 20.07.1959
- MİLLİYET. İki Bekçi Yandı. 21.07.1959
- MİLLİYET. Gelecek Sezon Sinemalar Film Sıkıntısı Çekecek. 22.07.1959
- MİLLİYET. Film Deposunun Kasten Yakıldığı İddia Ediliyor. 25.07.1959
- MİLLİYET. Filmcilere Yeni Depo Verildi. 25.08.1959
- MİLLİYET. Sinema Yangınları Hakkında Takrir Verildi. 06.09.1959
- MİLLİYET. Belediye 6 Milyonluk Davayı Kazandı. 17.01.1962
- MİLLİYET MAGAZİN. 19 Yıl Önceki Yangın. 01.10.1978
- ÖZÖN, Nijat. Dünden Bugüne Türk Sinema Tarihi. Artist Yayınları, 1962
- SEZER, Baykan. Ne olacak?. Pazar Postası, 26.07.1959
- SİNEMACILAR, Filmciler ve Sinema Prodüksörleri Cemiyeti'nin Adnan Menderes'e çektiği Telgraf. (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi))
- TOKATLI, Erdoğan. Can Çekişen Türk Film Endüstrisi Yanarak Öldü. Pazar Postası, 26 07.1959
- İSİMSİZ. Yangın, Kim. 27 Temmuz. 1959

